

**MISTRA
ENVIRONMENTAL
COMMUNICATION**

Dialogvägvisaren

**Ett verktyg för att stärka
din dialogkompetens**

Dialogvägvisaren

Ett verktyg för att stärka din dialogkompetens

Bakgrund och syfte

Hållbarhetsomställningen är omstridd: det finns olika uppfattningar om hur den ska gå till och vilket samhälle den ska leda fram till. Dialog mellan meningsmotståndare är en viktig förutsättning för att omställningen ska uppfattas som legitim både av dess förespråkare och kritiker.

I en dialog redogör deltagarna för sina perspektiv, lyssnar på varandra och är beredda att ta intryck av goda argument. Dialog kan antingen leda fram till samsyn eller förståelse och respekt för olika ståndpunkter. I dagens omställningsarbete försvåras dialoger av bristande förtroende för meningsmotståndare, polarisering och ökad konfliktnivå.

Dialogvägvisaren är ämnad att användas av dig som deltar i dialoger inom hållbarhetsomställningen. Syftet är att stödja din utveckling av förhållningssätt och kompetenser som stärker din förmåga att förstå dialogens möjligheter och begränsningar.

För att belysa de svårtolkade situationer som uppstår i konfliktfyllda tider använder vi postsanningsbegreppet. Detta begrepp betecknar situationer där aktörer har

olika sanningsanspråk och bristande förtroende för varandra. I sådana situationer finns problem med samhällets informations- och kommunikationsstrukturer som leder till att aktörer agerar på sätt som försvårar dialog.

Postsanningsituationer kan till exempel kännetecknas av att:

- fakta används selektivt för att underbygga förutfattade meningar;
- känslor uttrycks på destruktiva sätt;
- processer för kommunikation och beslutsfattande uppfattas vara illegitima;
- aktörer sprider vilseledande information;
- kommunikation mellan meningsmotståndare är destruktiv eller obefintlig.

Dialogvägvisaren kan antingen användas för att reflektera över era egna erfarenheter eller fingerade berättelser vi tagit fram.

Steg 1: att diagnostisera postsanningsituationen

I det första steget analyserar ni situationen. Först diskuterar ni på övergripande nivå vad ni vet om situationen, sedan går ni vidare genom att analysera situationen utifrån tre centrala dimensioner i postsanningsituationer: fakta, känslor och maktrelationer. Avslutningsvis gör ni en diagnos genom att komma fram till hur de tre dimensionerna samspelar när det gäller att begränsa och möjliggöra dialog.

Vi uppmanar er att följa den väg som vägvisaren föreslår för analysen, men det är samtidigt värdefullt att ni rör er fram och tillbaka på vägen och därmed fördjupar er kunskap. Kom ihåg att dokumentera era diskussioner i A3-versionen av verktyget.

A. Övergripande analys

1. Vilka är aktörerna?
2. Vilka problemformuleringar ger aktörerna uttryck för?
3. Vilken dimension vill ni börja att analysera?

FAKTA

- Hur tar sig faktakonflikten uttryck?
- Hur kommer det sig att aktörerna inte är överens om fakta?

KÄNSLA

- Hur spelar känslor roll?
- Hur kommer det sig att känslor får den roll de får?

MAKTRELATIONER

- På vilket sätt är maktrelationerna omstridda?
- Hur kommer det sig att det finns olika uppfattningar om vem som ska bestämma vad?

B. Diagnos

Hur påverkar känslor, fakta och maktrelationer varandra?

Steg 2: Diabolisk eller dialogbar?

I steg 2 ska ni, utifrån er diagnos, bedöma om och hur dialog är möjlig i denna situation. Postsanningsituationer kan vara mer eller mindre svåra att ha dialog i. Situationer kan alltså variera på ett kontinuum mellan att vara dialogbara (möjliga att ha dialog i) och att vara diaboliska (olämpliga för dialog).

Är situationen diabolisk eller dialogbar?

Diabolisk

Om ni kommer fram till att situationen verkar vara diabolisk (olämplig för dialog) så kan ni diskutera följande frågor.

- Misstänker ni att det finns aktörer som bidrar till att situationen blivit diabolisk? T ex genom att använda fakta selektivt för att underbygga förutfattade meningar; uttrycka känslor på destruktiva sätt eller sprida vilseledande information.
- Om ja, varför tror ni att dessa aktörer bidrar till den diaboliska situationen?
- Vad har ni för tidigare erfarenhet av interaktioner med dessa aktörer?
- Vilka risker finns det med att inkludera dessa aktörer i dialog?
- Vilka risker finns det med att exkludera dessa aktörer från dialog?
- Vad skulle hända om dialogen avbryts / inte påbörjas?
- Kan ni påverka dessa aktörers intentioner och/eller beteende, om ja hur kan ni göra det och hur kan sådan förändring möjliggöra dialog?

Dialogbar

Om ni har kommit fram till att situationen är dialogbar kan ni börja designa en dialogprocess. Lämpliga frågor för att göra designval är:

- Vad är syftet med dialogen?
- Vilka ska delta i dialogen?
- Hur ska dialogen möjliggöras?
- Var ska dialogen äga rum?
- Vilka dialogmetoder ska användas?